

nim idejama — **padmasana** — sjedište lopoča, **lingga** — falus ili potencija te **sekti** — moć ili energija. Druga ideja objedinjuje **Buwana Agung** — područje obitavanja bića i **Buwana alit** — područje osjećaja, odnosno »veliki svijet« onoga što tu jest i »mali svijet« misli i osjećaja. U tako koncipiranoj simbologiji negare i kralj se pojavljuje kao božansko utjelovljenje, a sama palača (**dalem, puri, jero**) izvedena je kao sveto mjesto na kojem se zbivaju misterije hijerarhija, ovdje se socijalno ozbiljuje doktrina egzemplarnog centra. Palača kralja iz **Klungkunga** prikazana je skupinom pozornica čije je središte **axis mundi** ujedno i sjedište kralja (**ukiran**).

Ovo je samo kratak prikaz problema o kojima je u knjizi riječ. Geertz je želio pokazati mogućnost konstruiranja odgovarajućeg modela jednog sociokulturnog procesa koji bi bio konceptualno precizan a empirijski utemeljen. Sintetizirajući tri metode — komparativnu, metodu idealnih tipova (koja izolira osnovna obilježja relevantne klase fenomena) i antropološku metodu u njezinu strukturalnom i funkcionalnom aspektu, Geertz konstruirao sliku državne organizacije na Baliju u 19. st. i na temelju te slike nastoji stvoriti uvide o stanju u pretkolonijalnoj Indoneziji. Relevantnost Balija za takav postupak davno je uočena, ali kako kaže Geertz, često krivo interpretirana. Metodološke pogreške sastojale su se u tome što se Bali obično smatrao »muzejem« u kojem se kultura pretkolonijalne Indonezije čuvala intaktnom. No nema razloga da se Bali zbog svoje izolacije od glavnih struja indonezijskog razvoja ne bi mijenjao zadnjih 350 godina. Upravo stoga što ga historija ne zanima kao slijed događaja, ratova, smjene dinastija, nego ga zanima historijska promjena kao relativno kontinuirani socijalni i kulturalni proces koji pokazuje vrlo malo naglih prekida Geertz će se balijskom etnografijom poslužiti u svrhu interpretacije indonezijske civilizacije u svjetlu indijske. Kako je to moguće? Kako Bali nije

bio pogodan niti islamizacijom a niti nizozemskom kolonizacijom, on u 19. st. predstavlja ne doduše republiku Balija iz 14. st., ali zato svakako njegov logičan nastavak. Analiza političke organizacije na Baliju pretendira na razumijevanje karakterističnih oblika »indizirane« države u Indoneziji na temelju njezine unutrašnje političke strukturiranosti. Stoga je na temelju balijskog materijala moguće konstruirati model negare koji iako u sebi apstraktan, izrasta na temelju empirijskog materijala. Njegova primjena u smislu interpretacije stoga je eksperimentalna a ne deduktivna, tj. dobiven model negare predstavlja jedan konceptualni a ne historijski entitet i stoga je primjenjiv na sve klasične jugoistočnoazijske indizirane države u razdoblju od 5. do 15. st.

Geertzova *Negara* djelo je koje zadivljuje lucidnošću svojih teza i temeljitošću i opširnošću njihova izvođenja. Uz bilješke koje su po opsegu jednake prvom dijelu knjige, glosar, bibliografiju i indeks, knjiga predstavlja zaokruženu cjelinu. Štoviše možemo reći da ona može poslužiti svakom znanstveniku kao paradigma o tome kako valja istraživati, odnosno na temelju toga znanstveno stvarati.

Snežana Zorić

Social Sciences in China. A Quarterly Journal, Vol. III, Chairman of the Editorial Board **Li Shu**, Social Sciences Publishing House, Beijing 1982, I, 247 str.; II, 238 str.; III, 239 str.; IV, 248 str.

Social Sciences in China. A Quarterly, Journal, Vol. IV, Chairman of the Editorial Board **Li Shu**, Social Sciences Publishing House, Beijing 1983, I, 247 str.; II, 240 str.; III, 240 str.; IV, 243 str.

Zbornik Kineske Akademije društvenih znanosti — **Social Sciences in China** (Zhongguo Shehui Kexue) već četvrtu godinu izlazi kvartalno na engleskom jeziku (na kineskom iz-

lazi dvomjesečno) i na taj način omogućuje prezentiranje kineske znanosti na **svjetskom kulturnom** forumu. Po tematskom registru zbornik je vrlo raznorodan. U najvećem broju studija obrađuju se teoretska pitanja marksizma, a brojni su i prilozi s područja političke ekonomije (analize kineskog ekonomskog ustrojstva i parametara ekonomskih potencijala Kine, posebno u vezi s dugoročnim društvenim planiranjem), zatim s područja pravnih znanosti, etnologije, povijesti, umjetnosti, filozofije, književnosti, »kulturologije« (veoma je zanimljiva serija članaka koja se bavi dodirima i akulturacijom na relaciji Kina — zapadnoevropski kulturni krug. **Vidi: Social Sciences in China**, Vol. IV (1983), br. 4).

Za potrebe ovog prikaza ograničit ćemo se na članke s etnološkom problematikom, a posebnu pažnju posvetit ćemo prikazivanju smjerova kojima kreće etnologija u Kini danas. Studije s etnološkim sadržajem (koje obuhvaćaju vrlo raznorodan materijal — od etnografskih deskripcija, retrospektivnih prikaza, teoretskih članaka, do programatskog manifesta kineske etnologije) grupirane su tematski, pa stoga pojedinačna godišta časopisa neće biti prikazana parcijalno.

Ako se može suditi po broju priloga, glavni istraživački trend u kineskoj etnologiji su etnografska istraživanja u vezi s društvenim životom (obitelj, zajednica). Radovi koje smo uvrstili u tu tematsku grupu su rezultat etnološkog empirijskog istraživanja, što znači da donose građu. Prikupljeni materijal odnosi se uglavnom na deskripciju sociokulturnih osobitosti nekineskih (tj. nehanskih) etničkih manjina na području NR Kine. U teorijskom dijelu (o različitim tipovima društvene organizacije, te o evoluciji porodičnih odnosa) ovi se članci oslanjaju na ideje koje su razvili L. H. Morgan u **Drevnom društvu** i F. Engels u **Porijeklu porodice, privatnog vlasništva i države**. To bi nas moglo uputiti na povlačenje paralele iz-

među kineske i ruske etnografske tradicije koja ima unaprijed zacrtan jednodimenzionalni teorijski put istraživanja.

U drugi tematski blok uvršteni su prilozi posvećeni etničkim procesima u vezi s pitanjima odnosa među različitim etničkim grupama (hanske koja se nametnula kao kineska par excellence i ostalih), zatim pitanjima utvrđivanja različitih narodnih tradicija, te reguliranja odnosa među etničkim grupama i njihove asimilacije u etničkom konglomeratu današnje Kine.

U trećoj tematskoj skupini izdvojena su dva veoma kratka priloga koja su, međutim, ključna za poimanje društveno-povijesnog okvira u kojem se kreće suvremena kineska etnologija, a bave se pitanjem metode i predmeta etnološkog istraživanja.

Zanimljivo je da među radovima objavljenim u zborniku **Social Sciences in China** nema nijednog koji bi se bavio pitanjima s područja folkloristike. Izučavanje usmene književnosti je, naime, u Kini tradicionalno zamišljeno u sklopu komparativističkog izučavanja pisane književnosti. Časopis **Chinese Literature** (koji izlazi od 1951. na engleskom i francuskom) povremeno objavljuje tekstove usmene tradicije vezane uz različite nacionalnosti u Kini.

Oko prvog tematskog bloka **etnografska istraživanja** grupirano je pet studija u kojima se analizira društveno ustrojstvo etničkih zajednica u južnim kineskim pokrajinama Yunnanu i Sichuanu (to su područja koja su gusto naseljena brojnim kineskim »nacionalnim manjinama« čije je pretežno obilježje relativno nizak stupanj ekonomskog razvoja). Na primjerima tih društava predloženi su autentični oblici pretklasne društvene organizacije koji se javljaju u tzv. primitivnim društvima. U prva tri članka iz ove skupine ispituje se društveni aspekt života u tim »arhaičnim« zajednicama na konkretnim podacima s terena. Četvrti članak (**Grupni brak Cai Junshenga**) kritika je Morganovih hipo-

teza o evoluciji bračnih odnosa, dakle ista čitanja (o odnosima javnog, privatnog i kolektivnog) postavljena su na teoretskoj razini. U članku koji zaključuje ovu grupu (**Primitivna religija naroda Blang u planini Blang** Wang Shuwua) analiziraju se aspekti duhovnog života u jednoj zatvorenoj, malobrojnoj etničkoj grupi (»narodu Blang«).

Matrijarhalno-patrijarhalne porodice narodnosti Naxi u Yongningu, pokrajina Yunnan (Zhan Chengxu), Vol. III (1982), br. 1, str. 140—15.

Na temelju terenskog istraživanja autor rekonstruira društvene odnose prijelaznog društvenog oblika u kojem porodične strukture karakteristične za društva s matrijarhalno-klanskom organizacijom sinkrono egzistiraju s monogamnim patrijarhalnim obiteljima. Autor smatra da je ovaj anakronizam rezultat specifičnih društvenih i historijskih uvjeta kojima je ta društvena zajednica bila izložena.

Živuća okamina obitelji — proučavanje tipa porodice kod narodnosti Naxi u oblasti jezera Lugu u pokrajini Sichuan (Yan Ruxian), Vol. III (1982), br. 4, str. 60—83.

U dva uzastopna terenska istraživanja (u vremenskom intervalu od 1960. do 1980) na lokalitetu jezera Lugu (domicil narodnosti Naxi), autor utvrđuje tri tipa porodice: matrijarhalni tip, matrijarhalno-patrijarhalni tip, te patrijarhalni tip porodice, a naknadno otkriva i četvrti — klanski tip porodice. Na temelju definiranja bitnih razlikovnih obilježja između klanskog i ostala tri tipa porodice, Yan Ruxian rekonstruira i uzroke njihovog raslojavanja.

Narodnost Juno iz pokrajine Yunnan i njihove seoske komune (Wang Jun), Vol. III (1982), br. 4, str. 84—105

Na osnovi vlastitih terenskih opažanja autor analizira društvene strukture nacionalne manjine čiji status danas još nije konačno definiran

postizanjem konsenzusa u akademskim krugovima. Ta nacionalnost tek je nedavno »otkrivena« i po odluci Državnog vijeća iz 1977. pravno-formalno priznata kao posebna etnička grupa.

Grupni brak (Cai Junsheng), Vol. IV (1983), br. 2, str. 189—212.

Cai Junsheng se u svojoj studiji kritički osvrnuo na Morganove hipoteze o grupnom braku. Iako on prihvaća Morganovu razvojnu liniju tipova bračnih odnosa, opovrgava autentičnost Morganove **porodice krvnog srodstva** (consanguine marriage). Smatra da porodica krvnog srodstva onako kako je opisana kod Morgana nikada nije mogla postojati. Iznoseći arheološke, etnološke, paleoantropološke i zoološke činjenice, autor uspješnom rekonstrukcijom odnosa u prvobitnoj zajednici pokušava dokazati da je grupni brak koji se uspostavlja između pripadnika dvaju gensa (dual-gentile group marriage) bio prvi oblik bračne organizacije u ljudskom društvu, a razvio se iz stanja neizdiferenciranog promiskuiteta.

Primitivna religija naroda Blang u planini Blang (Wang Shuwu), Vol. III (1982), br. 2, str. 166—190.

U ovom se prilogu opisuje animizam »naroda Blang«. Radi se o etničkoj grupi koja nastanjuje oblast Blangshan, Xishuangbanna, u pokrajini Yunnan i koja je u trenutku istraživanja brojala 52 000 pripadnika.

Sadržaj religijske prakse »naroda Blang« je obožavanje prirode, totemizam, štovanje duhova i predaka, magijski obredi vezani uz obradu zemlje (ritualni kalendar poklapa se s vegetacijskim ritmom), zajednički obredi koji reguliraju društveni život sela (antropomorfna simbolička gradnja sela, obredi vezani uz životni ciklus). S dolaskom hinayānskog budizma (koji su donijeli feudalni gospodari iz narodnosti Dai i nametnuli ga kao službenu religiju) autohtoni animistički kultovi u os-

novi kontradiktorni budističkom Weltanschauungu, nisu se povukli nego su s budizmom ostvarili vrlo zanimljivu sintezu. Budizam formalno zauzima mjesto službene religije, a autohtoni religijski supstrat i dalje se održao u komunikaciji s prirodnim fenomenima i nastavio funkcionirati u rješavanju praktičnih problema svakodnevnog života.

U tematskom bloku o **etnogenezi kineskog stanovništva** nalaze se tri članka.

Definicija »nacije« i stvaranje hanske nacije (Wang Lei), Vol. IV (1983), br. 2, str. 167—188.

Wang Lei polazi od Staljinove definicije nacije. Njegovi argumenti sadržani su u riječima: »Prije Staljina nitko nije postavio znanstveno potpunu definiciju 'nacije', stoga ćemo mi tu definiciju uzeti kao osnovu našeg istraživanja stalno imajući na umu dvije jasne razlike koje se uočavaju između Staljinove definicije nacije i definicija buržoaskih ideologa...« (str. 169). Po toj definiciji, četiri su konstitutivna uvjeta stvaranja nacije — zajednički jezik, zajednički teritorij, zajednički ekonomski život i identičan psihološki ustroj predstavnika određene grupe, odnosno izgrađeni nacionalni karakter. Stoviše, stvaranje nacije dovodi se u isključivu vezu s građanskim društvom, odnosno onim povijesnim razdobljem u kojem dolazi do razgradnje feudalnih i formiranja kapitalističkih proizvodnih odnosa i njima imanentnih društvenih odnosa. Daljnja implikacija ove teorije prema kojoj ne može doći do formiranja nacije na prekapitalističkom stupnju razvoja društva za Wang Leija nije prihvatljiva. Budući da su povijesni i društveni uvjeti na Istoku bili drugačiji, u skladu s time i tu bi teoriju trebalo prilagoditi specifično kineskoj društveno-povijesnoj situaciji.

Wang Lei ne dovodi u pitanje operativnost te zakonitosti u slučajju zapadnih društvenih formacija.

U Kini su već na prijelazu s robovlasničke na feudalnu ekonomiju

i s tim u vezi uspostavljanjem centralizirane vlasti putem formiranja jedinstvene države (u vrijeme dinastije Qin — 221. god. n. e.) ostvareni uvjeti za formiranje nacije. Nakon kratke vladavine dinastije Qin (14 godina), vlast preuzima dinastija Han i u vremenskom kontinuitetu od 206. god. p. n. e. do 220. god. n. e. hanska se nacija konsolidira kao grupa koja posjeduje definiranu svijest o svom identitetu. Na teritoriju Kine je postignut visok stupanj ekonomske, kulturne i institucionalne povezanosti već na feudalnom stupnju proizvodnih odnosa, i to je, po Wang Leiju, povijesni trenutak u kojem dolazi do formiranja kineske nacije.

Suvremena Kina je u etničkom pogledu šarolika država. Po službenim podacima, pored Kineza (narodnost Han) živi u Kini preko 90 različitih etničkih grupa koje se nalaze na raznim stupnjevima društvenog razvoja. Izraženo postocima, na nehanske etničke zajednice otpada 6 posto cjelokupnog stanovništva Kine. Zanimljivo je da je tih 6 posto raspoređeno na 60 posto kineskog teritorija. (Te podatke navodi Petar Vlahović u knjizi **Život i običaji naroda Kine**. — Beograd: Naučna knjiga, 1973, str. 19—22. On iznosi statističku strukturu stanovništva po popisu iz 1953.)

Centralna etnička grupa Han pokazivala je oduvijek jaku ekspanzionističku tendenciju, no unatoč tome mnoge su manje zajednice na teritoriju Kine sačuvale svoj etnički integritet. U članku **Kakve su bile tendencije odnosa među nacionalnostima kroz povijest** (Weng Dujian), Vol. III (1982), br. 4, str. 237—238 iznosi se ideja da se, unatoč fluktuiranju raznorodnih etničkih utjecaja tokom povijesti na teritoriju Kine, može govoriti o kulturnom integritetu tog područja i njegovih stanovnika, te da je današnja Kina kao političko-teritorijalna formacija logičan ishod te »prirodne« kohezije.

O ideološkom formiranju suvremenog kineskog »socijalističkog patriotizma« i neupitnom poistovjećiu

vanju individualnih interesa s interesima zajednice u mentalnom ustrojstvu Kineza govori se u članku

Obredi — duhovna civilizacija — patriotizam (Yao Gongxian), Vol. IV (1983), br. 1, str. 224—226.

Osnutak dinastije Xia (vlada od 21. do 16. st. p. n. e.) označava početak drevne kineske civilizacije. Od tog trenutka kinesko društvo postaje homogena društvena zajednica sa strogo reguliranim kodom društvenih odnosa. U svakoj uzajamnoj vezi postulira se korelat **yina** i **yang**. Svi se odnosi izvode iz načela dijaletičke uzajamnosti yin (slabog-pasivnog) i yang (jakog-aktivnog): odnosi između vladara i podanika, oca i sina, muža i žene. Ti su odnosi prikazani kao autentični, a regulira ih »li« (u doslovnom prijevodu: pristojnost, rituali, pravila doličnog ponašanja). U kasnijem razvoju, kao jedna od pet vrlina konfucijanske etike, »li« znači i strogo održavanje drevnih običaja i ceremonija — simbolički, afirmaciju patrijarhalnog morala koji je utjelovljen u autoritetu vladara, predaka, održavanja postojećeg poretka i tradicije. Yao Gongxian smatra da se u tom procesu sintetizirao ideologijski mehanizam koji je dobio sadržaj svijesti o pripadnosti kineskoj naciji, kao i popratnu pozitivnu etičku usmjerenost (koja se danas manifestira kao solidarnost Kineza s kulturnom i materijalnom emancipacijom cjeline nacije).

Treća tematska skupina odnosi se na **stanje suvremene kineske etnologije**, te prijedloge za njezinu institucionalnu reorganizaciju. To smo pokušali rekonstruirati na temelju dvaju tekstova: **Združiti mikroskopska i makroskopska reprezentativna istraživanja u etničkoj sociologiji** (Fei Xiaotong) i **Stvoriti marksističku kinesku znanost o folkloru** (Yang Kun), Vol. IV (1983), br. 4, str. 238—241.

U ta dva kraća priloga upozorava se na potrebu revizije dosadašnje kineske etnologije kako metodološki tako i u pogledu predmeta istraživa-

vanja. (Ta su preispitivanja **djelomično rezultat demokratizacije kulture** i znanosti u razdoblju nakon »kulturne revolucije« koja je prouzrokovala stagnaciju znanosti i razaranje kulturnih vrijednosti tokom dužeg razdoblja. Sličnih rezova već je bilo u novijoj kineskoj povijesti. Značajno je, primjerice, spomenuti da su se neposredno nakon oslobođenja i stvaranja NR Kine, 1949. godine, folklor, sociologija i etnologija našli na listi znanstvenih disciplina koje su kao buržoaske bile anatemizirane i zabranjene.)

Metodološki, etnološka istraživanja bi ubuduće trebala kombinirati tzv. mikroskopsku razinu (prikupljanje građe na terenskim istraživanjima, tj. na konkretnom fizičkom materijalu) s makroskopskom (što se odnosi na teorijska istraživanja, odnosno sintetiziranje cjelovite slike iz parcijalnih uzoraka). Kineski termin »mikroskopsko istraživanje« odnosi se na ono što se u kulturnoj antropologiji i etnologiji na Zapadu naziva dubinsko istraživanje, tj. na metodu izravnog dugotrajnog promatranja pojedinih zajednica, a do konačne artikulacije zaključaka dolazi usklađivanjem rezultata dobivenih na mikrorazini s hipotezama postuliranim na makrorazini.

Da bismo uočili puno značenje suvremenih težnji za institucionalnom reorganizacijom kineske etnologije, važno je poznavati nekoliko činjenica u vezi s nastajanjem i razvojem kineske etnologije.

Akademsko proučavanje folkloru u Kini ima tradiciju od šezdesetak godina, a začelo se osnivanjem Društva za istraživanje narodne poezije pri pekinškom univerzitetu (Folk Song Research Society of Beijing University). Osnivanje tog društva bilo je neposredan odjek tzv. Pokreta četvrtog svibnja, odnosno pokreta za novu kulturu koji su povelj napredni kineski intelektualci 1919. godine, a manifestirao se demonstracijama i predlaganjem niza političkih reformi. Otada je izučavanje folkloru usmjereno izučavanju narodne književnosti. Budući da dosad

nije postojala institucija koja bi okupila sociologiju, etnologiju i folkloristiku, grupa eminentnih kineskih stručnjaka na tim područjima na čelu s Yang Kunom i Gu Jieangom podnijela je »Prijedlog za osnivanje Instituta za istraživanje folklora«. Tekst prijedloga je integralno objavljen u časopisu *Folk Literature* koji izlazi na kineskom jeziku pod imenom Minjian Wenxue kao publikacija Društva za istraživanje narodne književnosti, u broju 2 (1979). Inkorporiranje kineske etnologije u novu koncepciju proširilo bi pojam folklora kako se shvaća u Sovjetskom Savezu (kao narodna književnost, narodno stvaralaštvo), i kako se dugo shvaćao u Kini. Novostvorena znanost o folkloru treba biti kineska i marksistička, utemeljena u postojećoj kineskoj tradiciji (najstariji spisi u kojima ima folklorne građe *Li Ji /Knjiga obreda/* i *Shi Jing /Knjiga pjesama/* nastajali su od 8. do 5. st. p. n. e.) i usmjerena na izučavanje života i kulture radnih ljudi različitih nacionalnosti u Kini.

Marija Dalbello

Zbornik za narodni život i običaje Južnih Slavena, Knjiga 49, Urednik Mirko Marković, Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb 1983, 743 str. + 136 tabele + 2 karte.

Kako prikazati najnoviju knjigu jedne od naših najstarijih etnoloških publikacija? Velik broj stranica, čak pedesetak priloga autora raznih struka, posvećenih sedamdesetogodišnjici života predsjednika Odbora za narodni život i običaje akademika Andre Mohorovičića, s uvodnom riječi iz pera urednika te publikacije. Zbornik nas stavlja pred nekoliko ozbiljnih pitanja. Zašto, naime, jedno izdanje s tolikom tradicijom i manje-više poznatim profilom (koji se, istina, tokom dugih godina mijenjao, ali ipak u okvirima uobičajenih shvaćanja dviju osnovnih struka: etnologije s folkloristi-

kom i antropogeografije) opteretiti priložima iz urbanizma, arheologije, povijesti glazbe i likovnih umjetnosti i drugih područja i na taj način te priloge možda osuditi da ne dođu u ruke čitalaca, koji ih neće tražiti u *Zborniku za narodni život i običaja*? Naravno, zaslužni znanstvenici svakako zaslužuju da im se posvećuju jubilarna izdanja, ali sam uvjeren da bi Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti našla mogućnost za takvu ediciju i izvan svojih specijaliziranih izdanja ako se osnovna djelatnost slavljenika, njegova struka, ne poklapa sa strukom tih izdanja. Višestranost slavljenikova znanstvenog djelovanja u ovom je slučaju imala za posljedicu da su njegovi suradnici i pošlovaoci iz raznih struka, odazvavši se pozivu i u želji da se prilogom pridruže jubilarnom izdanju znanstvenika kojeg cijene, stvorili heterogenu knjigu, koja bi imala smisla kao posebno izdanje i nesumnjivo sadržava vrijedne priloge, ali je neočekivana kao četrdeset i deveta knjiga *Zbornika za narodni život i običaje*. Podsjećam da je i četrdeset i petnaest knjiga *Zbornika* bila slična, posvećena jubileju Marijane i Branimira Gušića, ali je ona, s nekoliko izuzetaka, ostala u okvirima profila *Zbornika*. To je, naravno, bilo lakše u tom slučaju, jer su slavljenici najvećim dijelom svojih znanstvenih interesa bili vezani za etnološko i antropogeografsko područje, što pokazuju i u tom broju objavljene bibliografije njihovih radova. Iako je akademik Gušić bio liječnik, u tom *Zborniku* ne nalazimo priloge s područja medicine (osim bibliografije slavljenika iz medicinske geografije). I na kraju, vrijedni etnološki i folkloristički prilozi nekako su se utopili u ovoj, četrdeset i devetoj knjizi *Zbornika*, publikacije za koju smo svi sentimentalno vezani i ponosimo se njezinom dugogodišnjom tradicijom, pa nas njezino neočekivano mijenjanje možda i previše tangira.

Zorica Rajković